

κοινότητα, επισκευάσας τὰς οἰκοδομὰς ὅπως ἐσυγχώρουν τὰ μέσα του, καὶ διαιρέσας αὐτὰς εἰς κελλῖα πρὸς κατοικίαν τῶν ἀδελφῶν. Καθίδρευσε σχολεῖον ἐπὶ τῆς νήσου, ὅπερ καὶ εὐδοκίμησε· προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, συνδρομῇ τινῶν ἐκ τῶν μᾶλλον πεφωτισμένων ἀτόμων τοῦ ἔθνους του, ἀνωκοδόμησε τὴν ἐκκλησίαν, ἔκτισε μοναστήριον, καὶ κατεσκευάσεν ἐκτεταμένην βιβλιοθήκην. Τὸ ἔργον ἔλαβε τέλος ἐν ἔτει 1740. Μετὰ ταῦτα ἔζησεν ὡς ἐννέα ἔτη ὁ Μεκίτάρ, καὶ ἀνεβίβασε τὸν ἀριθμὸν τῶν μαθητῶν του εἰς τοὺς ἑκατὸν· ἐξ ὧν πολλοὶ συνετέλεσαν ἔκτοτε εἰς τὴν παρὰ τοῖς Ἀρμενίοις ἐντιμον κατάστασιν τῆς φιλολογίας. Ἀπέθανε δὲ Ἀπριλίῳ 27, 1749, καὶ ἐτάφη ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ὅπου καὶ σώζεται ἡ εἰκὼν αὐτοῦ.

Ὁ Μεκίτάρ φαίνεται ὅτι εἶχεν ἦθος πραότατον· ἱστορεῖται δὲ περὶ αὐτοῦ ἀνέκδοτον, ὅπερ μᾶς ἐνθυμίζει τὴν διαγωγὴν τοῦ Θεμιστοκλέους εἰς τὰς αὐτὰς περιστάσεις. Ἐνησχολεῖτο εἰς ἀμφισβήτησιν περὶ τινῶν δογματικῶν ἄρθρων, ἧτις κατήντησε θερμοτάτῃ· ὁ δ' ἀντίπαλος αὐτοῦ τὸσον παρωξύνθη ἀπὸ τὴν δύναμιν τῶν ἐναντίον του ἐπιχειρημάτων, ὥστε βιαίως ἐπάταξε τὸν Μεκίτάρ ἐπὶ τοῦ προσώπου. Ὁ Μεκίτάρ γαληνίως ἐσυμβούλευσε τὸν ἀνταγωνιστὴν του νὰ ὑποστηρῆ τὸς λόγους του δι' ἐπιχειρημάτων καὶ ὄχι διὰ πληγῶν, καὶ τὸσον σταθερῶς ἐπληροφόρησεν αὐτὸν περὶ τοῦ σφάλματός του, ὥστε ἐζήτησε συγχώρησιν, καὶ ὠμολόγησεν ὅτι εἶχεν ἄδικον.

Τὸ σχέδιον τοῦ Μεκίτάρ ἦτο νὰ δέχεται μόνον νέους ἔχοντας ἱκανότητα, χωρὶς ν' ἀποβλέπη εἰς τὴν ἐν τῷ βίῳ κατάστασιν αὐτῶν· τοὺς δὲ μετέπειτα ἀνικάνους φαινομένους ἀπέλυεν. Δὲν ἐδέχετο εἰμὴ Ἀρμενίους· καὶ εἰς τὴν πρόνοιαν αὐτοῦ ἀποδίδεται ἡ καθαρότης τῆς λαλουμένης ἐπὶ τῆς νήσου διαλέκτου, ὅπου μένει ἄμικτος μὲ τοὺς Περσικοὺς, Τουρκοὺς, καὶ Ῥωσσοὺς ὄρους, οἵτινες παρεισέδυσαν εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν ὅσοι διατρίβουσι πλησίον τῶν χωρῶν αὐτῶν. Ὁ διδασκτικὸς τρόπος του ἦτο γενικῶς ἀριστος, καίτοι ἀρμοδιώτερος εἰς τοὺς μέλλοντας νὰ ζήσωσι τὸν μοναστικὸν βίον, ἐπειδὴ οἱ πλείστοι τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἦσαν προσδιωρισμένοι εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν ἐπάγγελμα. Ἀλλὰ δὲν περιοριζέτο εἰς τὸ διδάσκειν· εἰσήγαγε τύπους ἐκ τῆς Ὀλλανδίας, καὶ ἐτύπωσε πλούσιον λεξικὸν τῆς Ἀρμενικῆς γλώσσης, συνταχθὲν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου, ὠραίαν ἐκδόσιν τῆς Γραφῆς, καὶ ἄλλα τινὰ πονήματα. Μὴ εὐρῶν δὲ τοὺς Ὀλλανδικοὺς τύπους ἀρκετοὺς εἰς τὸν σκοπὸν του, ἐγράφαε καὶ ἔχυσε νέα στοιχεῖα αὐτὸς ὁ ἴδιος. Ἡ τύπωσις χρησίμων συγγραμμάτων ἐξηκολούθησε καὶ μετὰ τὴν ἀποβίωσιν αὐτοῦ· ἐν ἔτει 1789 ἐκτίσθη ἐν τῇ μονῇ μέγα τυπογραφεῖον, καὶ

τυπώνεται ἤδη αὐτοῦ τακτικῶς καθ' ἑκάστην ἑβδομάδα ἑφημερίς, διαδομένη ἐκεῖθεν εἰς ὅλην τὴν Ἀνατολήν. Μεταξὺ τῶν τυπωθέντων ὑπὸ τῆς ἐταιρείας πονημάτων δυνάμεθα ν' ἀπαριθμήσωμεν τὰ περὶ ἱστορίας, γεωγραφίας, γεωμετρίας, τριγωνομετρίας, ναυτικῆς, ἀριθμητικῆς, καὶ διπλογραφίας· ἐν περὶ ζωγραφικῆς· μεταφράσεις τοῦ Μίλτωνος, Γέσνερ, St. Pierre, καὶ Volney· τὴν ἀρχαίαν ἱστορίαν τοῦ Ρολίνου, τοὺς Μύθους τοῦ Αἰσώπου, τὸν Ῥοβινσῶνα Κροῦσον, καὶ τινὰς ἄλλας πολυτίμους καὶ ἀρχαίας μεταφράσεις Ἑλλήνων συγγραφέων, τῶν ὁποίων πρὸ πολλοῦ ἐχάθησαν τὰ πρωτότυπα· γραμματικὰς καὶ λεξικά τῆς Ἀγγλικῆς, Γαλλικῆς, καὶ Ἰταλικῆς γλώσσης, καὶ πολλὰ θρησκευτικὰ πονήματα.

Ἡ Ἀρμενικὴ ἐταιρεία ἔμεινε ἀτάραχος καθ' ὃν καιρὸν ἐπαύθησαν ὅλα τὰ λοιπὰ μοναστικὰ καταστήματα· ὁ ταπεινὸς τρόπος καθ' ὃν ἐθεμελιώθη, καὶ οἱ ὠφέλιμοι σκοποὶ εἰς οὓς ἀπέβλεπεν, ἦσαν ἰδιαιτέροι χαρακτῆρες δίδοντες αὐτῇ δικαίωμα ἐξαιρέσεως ἀπὸ τῆς γενικῆς καταστροφῆς. Γενικῶς δ' εὐτύχησεν ἀπὸ τῆς εἰρήνης τοῦ 1815· διάφοροι εὐεργεταὶ ἐγειναν εἰς αὐτὴν, καὶ εἰς χρήματα καὶ εἰς πολυτίμους ζωγραφίας καὶ εἰς φιλοσοφικὰ σκευὴ κατάλληλα εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν μαθητῶν. Δύναται δὲ νῦν νὰ χορηγῇ ἀμισθὶ διατροφήν καὶ ἐκπαίδευσιν εἰς ἱκανὸν ἀριθμὸν Ἀρμενίων, καὶ τοι δὲ μὴ δεχομένη ξένους εἰς τὴν κοινωσίαν τῆς, συγχωρεῖ ὅμως αὐτοὺς νὰ λαμβάνωσι διδασκαλίαν παρὰ τῶν ἐκεῖ συστημένων καθηγητῶν.

ΤΑ πολιτικὰ συντάγματα τῶν ἀρχαίων ἔθνῶν ἐθεώρουν ὄχι μόνον τὸν δημόσιον βίον τῶν πολιτῶν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἰδιωτικόν· ἐκατόνιζον κατὰ χρῆσιν καὶ τὰς διασκευὰς τῶν ἐπιβαλλόντων μέτρον εἰς τὴν πολυτέλειαν· ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τῶν νεωτέρων ἔθνῶν διαφέρει. Ταῦτα δὲν ὑποφέρουσι τὴν ἔξουσίαν τῆς πολιτείας ἐπὶ τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου. Δὲν παραδέχονται ἄλλην ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν ἡθῶν παρὰ τὴν τῆς συνηθείας, ἐξουσίαν ὅλως ἐλευθέραν, μεταβαλλομένην μὲ τὰς κλίσεις τῶν ἔθνῶν, μεταβαλλομένην μὲ τὸν χρόνον, πάντοτε δὲ ἀκωμῆνη, διότι πούποτε δὲν ὑπάρχει γεγραμμένη ὡς ἐπιταγή.

BIBLIA EIS THN ITALIAN.—Ὁ ἀριθμὸς τῶν βιβλίων, ὅσα ἐτυπώθησαν εἰς τὴν Ἰταλίαν τὸ 1841, ἦτο 2,999· τὸ 1842, ἦτο 3,042· πολλὰ δ' ἐν τούτων ἦσαν μεταφράσεις. Ὁ ἀριθμὸς τῶν τυπωθέντων ἐν ἔτει 1842 ἦτο διαμοιρασμένος ὡς ἀκολούθως·—εἰς τὸ Λουβαρδο-Βενετικὸν βασίλειον 1,769· εἰς τὸ Παρισιτικόν, 508· εἰς τὴν Τοσκάναν, 235· εἰς τὰς Παπικὰς πολιτείας, 216· εἰς τὰς δύο Σικελίας, 174· εἰς τὴν Μοδέναν, 19· εἰς τὴν Λούκιαν, 11.